

RÖPORTAJ

Prof. Dr. Esra YÜCEL

Merhabalar. Ben Esra YÜCEL. Hacettepe Üniversitesi sağlık bilimleri fakültesi odyoloji bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktayım. Koklear implant kullanıcısı olan çocukların ameliyat öncesi ve sonrası değerlendirmelerini ve eğitsel takiplerini, işitme cihazı kullanan çocukların eğitsel takiplerini sürdürmekteyim.

Çocukların işitmeye ihtiyacı yetişkine göre daha fazladır. Çünkü çocuklarda tahmin etme becerisi gelişmediğinden, işitmenin bütün ayrıntılarını almak zorundadır.

Çocuklarda ilk altı ayda işitme problemi tesbit edilip uygun bir işitme cihazı takılmalı. Hemen rehabilitasyon eğitimine başlanmalıdır. İşitme cihazı çocuklar için tüm sesleri en iyi şekilde duyabilecekleri, kaliteli bir cihaz olmalıdır. Cihaza en erken yaşlarda başlanmalı ve çift cihaz kullanılmalıdır. Cihaz takmak yeterli değildir. Çocuklarda hemen dinleme becerileri çalışmalarına başlanması gerekir. Konuşmanın gerçekleşebilmesi için duyma ve dinlemenin yanında algı, hafıza, zihinsel becerilerinin normal olması gerekmektedir.

Duyabilen kişi, duyduğu her şeyi ayırt edebilir mi - anlayabilir mi?

Sesleri duyabiliriz. Anlamlandırma için seslerin sık ve güncel yaşantı içerisinde deneyimlenmesi gerekmektedir. Bu normal insanlar için de gerekli, işitme engelli çocuklar için de gerekli. Çocuklar işitsel eğitimleri sırasında sesler ve yaşantılarının birleştirilmesi gerekmektedir. Çocuk sesle ne kadar sık karşılaşır ve gerçek yaşantı içerisinde olursa o kadar çabuk öğreneceklerdir. Fakat her çocuk birbirinden farklıdır ve beklentilerimizde farklı olmalıdır.

Kimlere koklear implant yapıyoruz.

İşitme cihazı ile çocuğa yeterince konuşma uyarını iletilemiyorsa, işitme cihazı ile işitsel algı sisteminin gelişmediği durumlarda çocuk birçok değerlendirmeden geçer. Medikal değerlendirmelerin yanı sıra bilişsel ve öğrenme yöntemi de tesbit edilmesi gerekir. Daha sonrada çocuğun Koklear implattan işitme cihazına göre deha fazla yarar görüp görmeyeceğine karar verilir. Ameliyat öncesi aile ile de görüşülerek ailenin implant sonrası beklentilerini öğrenilir. İdeal olan bir – iki yaş arasında değerlendirmelerin yapılarak Koklear implant ameliyatının yapılması gerekir. Koklear implant işitmeye yardımcı olan bir cihazdır, asla normal işitmenin yerini tutmaz. Dinleme becerisi bu dönemde çok önemlidir. İşitme cihazıyla dinleme becerisi gelişmeyen çocuklarda mutlaka koklear implant takılmalıdır. Bu dönemde ailelerin de çocukların işitsel bilgilerini geliştirici aktiviteler yapması, ortamlar oluşturmaları gerekmektedir.

Erasmus+

RÖPORTAJ

Prof. Dr. Esra YÜCEL

İmplant takıldıktan sonra

Ailelerin tüm sesleri çocuğa dinletecek aktiviteler yapmaları gerekiyor. Dinleme becerisi kazanmaya başlayan çocuk, seslere farklı tepkiler verebilir. Daha önce tanımadığı seslerden rahatsız olabilir, tamamen tepkisiz kalabilir. Bunların hepsi normaldir. Bu süreçte aileler çocuklarının duyup duymadıkları konusunda şüphe içine girebilir.

Aileler çocukları denememeli ve seslerle test etmemeli. Çocuk denendiğini, test edildiğini fark ederse cevap vermemeye başlar. Aileler uygun ortamlar hazırlayarak çocukları gözlemlemesi gerekmektedir.

Çocukta dinleme becerisi geliştikçe, sesin kaynağını bulur ve hafızasına bu sesleri kaydeder. Ses ile ne kadar çok deneyim(tekrar) yaşarsa bu seslerin neye ait olduğunu hatırlaması daha kolay olur.

Bu dönemde çocuklar ailelerine her istediğini yaptırmak isterler. Aileler çocuğu yaşına uygun davranmalı ve her istediğini yapmamaları gerekir.

Çocuklar koklear implant veya cihazlanma sonrası;

- 1-Seslere tepki vermeye başlar,
- 2-Seslerin kaynağını araştırmaya başlar,
- 3-Seleri ayır etmeye başlar,
- 4-Seslerin neye ait olduğunu ayırt etmeye başlar,
- 5-Komutlara davranış olarak cevap vermeye başlar,
- 6-Seslere sözel olarak cevap vermeye başlar

Bu süreçte çocuğun bilişsel gelişimi için eğitim alması gerekmektedir.

Aileler neler yapmalı;

Çocukları için özel eğitim almaları gerekmektedir. Çocuklar ve aileler eğitim kurumlarında metod, yöntem öğrenirler. Asıl iş ailelerle çocuğun beraber yapacakları çalışmalarlardır. Bu sebeple eğitimlere ailelerin de katılmaları gerekmektedir. Aileler evde öğretmen gibi davranmamalı. Normal diğer çocuklara davrandıkları gibi davranmaları gerekmektedir. Eğitimde gördüklerini evde uygulamaları gerekmektedir.

Eğitim kurumları

Ülkemizde özel eğitim veren kurumların kalitesi her geçen gün artmaktadır. Özellikle özel eğitim fakültesi işitme engelliler öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, odyoloji lisans mezunları bu alana büyük katkı sağlamaktadırlar. Aileler özel eğitim alacakları kurumlarda çocuklarına kimlerin eğitim vereceklerini bilmeleri gerekmektedir.

Eğitimciler; ailelere evde uygulayabilecekleri programlar hazırlamaları, uygulamalar göstermeleri, danışmanlık yapmaları gerekmektedir.

Aileler bu süreçte başlangıçta çok şaşkın ve telaşlı olmaktadır. Ailelere her çocuğun bireysel farklılıkları olduğu, bu sebeple her çocuğa özel programlar uygulandığı anlatmalı. Çocukları kıyaslamamaları ve telaşa kapılmaları gerektiği anlatılmalı.

Ailelerin bu süreçte sosyal olmaları gereklidir. Eğitim kurumları haricinde çocuklarıyla ilgili derneklere gidebilirler. Seminerlere katılmaları, bilimsel çalışmalara giderek kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Eğitsel gelişimin takibi

Belirli aralıklarla bazı değerlendirmeler yapıyoruz. Odyolojik testler, işitsel algı testleri, psikolojik testler yapıyoruz. En önemlisi de çocuğun eğitim aldığı öğretmenden aldığımız bilgiler ve aile gözlemleri. Bunların hepsini değerlendiriyoruz. İmplant ameliyatı olduğu yıl 3 ayda bir, diğer yıllar 6 ayda bir yapıyoruz. Bu değerlendirmeler sonucunda çocuğun eğitim programları, gidebileceği okul gibi konularda bize fikir veriyor. Okula giden çocuklarda öğretmene destek sağlanması gerekmekte ve onun görüşleri, izlenimleri değerlendirilmelidir.

İşitme cihazının yeterli olmadığı durumlarda koklear implant ameliyatı yapıyoruz. Bazen en iyi koklear implantı takmak ve en iyi programı yapmakta yeterli olamayabilir. Bazı çocuklar norma çocuklar gibi konuşabilirken, bazı çocuklar sesleri anlamlandırmada, ayırt etmede ve sesleri üretmekte problemler yaşayabilmektedirler. Bu nedenle kişiye özel cihazlandırma, kişiye özel eğitim programları hazırlanmalıdır. Bireysel özelliklere uygun değerlendirmenin yapılması gerekmektedir. İyi bir sonuç için farklı alanların ortak çalışmaları gerekmektedir.